

Aðgerðaáætlun Ingunnarskóla gegn einelti og ofbeldi

Einelti er ekki undir neinum kringumstæðum liðið í Ingunnarskóla.

Ávallt skal gæta trúnaðar í meðferð eineltismála.

Forvarnir og umræða um einelti byrja strax við upphaf skólagöngu.

Til að sporna við einelti þurfi allir að tileinka sér umburðarlyndi gagnvart samferðafólki sínu og einkum þeim sem taldir eru á einhvern hátt standa utan hins viðurkennda hóps.

Stefnuyfirlýsing

Skólayfirvöld, starfsfólk og skólaráð Ingunnarskóla lýsa því yfir að hvorki einelti né annað ofbeldi er liðið í skólanum. Leitað verður allra ráða til að fyrirbyggja einelti og ofbeldi og til að leysa þau mál sem upp koma á farsælan hátt. Ingunnarskóli á að vera öruggur vinnustaður þar sem starfið mótast af virðingu og umhyggju. Öflugasta forvörnin gegn einelti/ofbeldi felst í því að börn læri með skipulögðum hætti að vera saman í leik og starfi þar sem lýðræði, mannréttindi og jafnrétti eru höfð að leiðarljósi. Í viðamikilli samskipti rannsókn á einelti í skólum kom m.a. í ljós að einelti mælist lítið þar sem skóla-bragurinn einkennist af samvinnu og skuldbindingu, skapandi starfi, trausti og ábyrgð. Þar ríkja einnig sameiginleg viðhorf starfsmanna til grunngilda í samskiptum, nemendur taka virkan þátt í forvörnum og þeir ásamt starfsmönnum vinna markvisst með gildi. Þess vegna leggur Ingunnarskóli áherslu á markvissa vinnu með grunngildi meðal starfsmanna og nemenda og er með skýra vinnuferla út frá Uppbyggingu sjálfsgætu. Lítið er svo á að nemendur þurfi skipulega þjálfun í samvinnu og samræðu. Þannig þjálfist þeir í að tjá skoðanir sínar, hlusta, taka tillit til mismunandi hugmynda, leita lausna við ágreiningi og deila ábyrgð. Þessi færni er forsenda lýðræðissamfélags hvort sem um er að ræða bekk, skóla eða samfélagið í heild sinni. Það nægir með öðrum orðum ekki að fjalla um lýðræðislegt samstarf heldur þarf að æfa það skipulega.

Mikilvægi þess skal undirstrikað með því að:

- Stuðla að góðri og traustri samvinnu heimila og skóla.
- Gangast fyrir fræðslufundum um einelti fyrir foreldra og nemendur.
- Gæsla og eftirlit í frímínútum sé virkt, eins í matarhléum, í íþróttahúsi og í ferðalögum á vegum skólans.
- Umsjónarkennarar ræði og vinni reglulega í umsjónarbekk með líðan, samskipti og hegðun nemenda (lífsleikni).
- Umsjónarkennari, í samvinnu við nemendur, setji skriflegar reglur í bekknum sem hafna ofbeldi og einelti. Líta beri á reglurnar sem samning milli nemenda.
- Umsjónarkennari / foreldrafélag hafi samráð um það við forráðamenn nemenda að settar séu reglur um þátttöku nemenda í afmælisboðum og öðrum samkomum er tengjast bekknum.
- Markvisst sé unnið að því að nemendur vinni sem hópur að sameiginlegum verkefnum og sýni hver öðrum tillitssemi, traust og umburðarlyndi.
- Hvetja til félagslegrar samstöðu innan bekkja og árganga s.s. á föstudagssamveru þar sem þátttaka allra nemenda og samvinna sé tryggð.
- Efla og styrkja með skipulögðum hætti “vinabekkjamskipti” innan skólans.
- Blanda árgöngum og aldurshópum í þemaverkefnum innan skólans.
- Nemendur skólans skipti með sér umsjón í frímínútum/þátttaka í vinaliðaverkefni og leitist við að vera fyrirmyndir um vingjarnleg og tillitsöm samskipti.
- Skipuleggja með sérstökum stýrihópi innan skólans fyrirbyggjandi aðgerðir.
- **Skilgreining Ingunnarskóla á einelti og ofbeldi:**

- Einelti er ofbeldi sem stendur oft yfir í langan tíma og lýsir sér m.a. í líkamlegu og andlegu ofbeldi, útilokun og útskúfun, særandi umtali, og sífelldu áreitni sem skapar vanlíðan.

- Einelti, líkamlegt eða andlegt, sem stýrt er af einstaklingi eða hópi og beinist að ákveðnum einstaklingi.
- Einelti er mjög neikvætt og meiðandi fyrirbæri. Sá sem verður fyrir einelti fyllist ótta og uppgjöf og er ekki fær um að verja sig eða rísa undir álaginu.
- Stríðni, átök og einstaka ágreiningur milli nemenda þarf ekki endilega að teljast til eineltis, en hafa verður vakandi auga með því að slíkt leiði ekki af sér frumstig eineltis.

Einelti er:

- Áreiti sem gerist nokkuð oft, nokkrum sinnum í viku eða oftar og yfir nokkurn tíma.
- Þegar það er misvægi á valdi, sá kraftmeiri ræðst á þann kraftminni.
- Gerendur geta verið einn eða fleiri.

Einelti tekur á sig margvíslegar myndir

- Líkamlegt t.d. lemja, hrinda, sparka, stela, skemma eitur annarra.
- Andlegt, t.d. hótta, uppnefna, stríða, niðrandi athugasemdir og bréf, útiloka úr hópnum, breiða út sögur, ljúga upp á.
- Neteinelti

Það er ekki formið sem skiptir mestu máli heldur hvaða áhrif áreitið hefur á þolandann.

Mikilvægt er að hafa í huga að gerendur eru ekki alltaf meðvitaðir um hversu sársaukafullt eineltið er fyrir þolandur.

Allir geta átt á hættu að lenda í eineltisaðstæðum, annað hvort sem þolandur, gerendur eða með hlauparar.

Ofbeldi er vísitandi meiðandi hegðun þar sem einstaklingur eða hópur beitir valdi til að meiða eða niðurlægja aðra. Einstakt ofbeldisatvik getur verið merki um að sá sem fyrir ofbeldinu verður hafi verið lagður í einelti.

Að þekkja einelti

Sá einstaklingur sem verður fyrir einelti eða ofbeldi segir oft ekki frá því heldur skammast sín og kennir sjálfum sér jafnvel um. Þess vegna er mjög áriðandi að allir þekki einkenni eineltis.

Hugsanlega er um einelti að ræða ef nemandinn:

- Er hræddur við að ganga einn í skólann eða heim.
- Vill ekki fara í skólann.
- Kvartar undan vanlíðan á morgnana.
- Hættir að sinna náminu, einkunnir lækka.
- Fer að koma heim með rifin föt og skemmdar námsbækur.
- Byrjar að stama, missir sjálfstraustið.
- Leikur sér ekki við önnur börn.
- Neitar að segja frá hvað amar að.
- Kemur heim með marbletti eða skrámur sem hann getur ekki útskýrt.
- Verður árásgjarn og erfiður viðureignar.
- Kemur heim í öllum hléum í skólanum.
- Vill ekki taka þátt í félagsstörfum í skólanum.

Verði foreldrar/forráðamenn eða starfsmenn varir við einhver þessara einkenna eða önnur sem benda til að barninu líði illa er mikilvægt að kanna málið, hafa samband við kennara/foreldra og e.t.v. foreldra/forráðamenn bekkjarfélaga barnsins.

Könnunarstig

Þegar vitneskja eða grunsemdir berast til skólans um einelti frá nemanda, foreldrum/forráðamönnum eða starfsmönnum skólans, er málinu vísað til umsjónarkennara.

- a. Umsjónarkennari kynnir sér efnisatriði og greinir málsatvik skv. skilgreiningu skólans á einelti.
- b. Á könnunarstigi leitar umsjónarkennari eftir upplýsingum frá starfsfólki skólans, kennurum og sérgreinakennurum.
- c. Hann tekur síðan ákvörðun um næstu skref og ráðfærir sig við eineltisteymi og aðra þá sem hann telur að geti orðið að liði í málinu.

Inngrip

1. Allar ábendingar um einelti eru teknar alvarlega, einnig það sem á sér stað utan skóla og frístundastarfs. Þegar tilkynnt er um einelti gegn barni þarf að fylla út eyðublað: <http://ingunnarskoli.is/wp-content/uploads/2018/12/tilkynningarblad.pdf>
2. Hver sá sem fær upplýsingar um einelti vísar málinu til eineltisteymis sem upplýsir umsjónarkennara sem fylgir málinu eftir samkvæmt vinnuferli skólans [http://ingunnarskoli.is/wp-content/uploads/2018/12/Ferlar vegna eineltis.pdf](http://ingunnarskoli.is/wp-content/uploads/2018/12/Ferlar_vegna_eineltis.pdf)
3. Umsjónarkennari greinir málið samkvæmt skilgreiningu skólans á einelti með því að leita eftir upplýsingum frá þolanda, forráðamönnum hans, hugsanlegum gerendum og starfsfólki skólans. Umsjónarkennari leggur fyrir tengslakönnun. Hann getur ráðfært sig við námsráðgjafa á öllum stigum málsins og gerir eineltisteymi grein fyrir stöðu mála.
4. Eineltisteymi ásamt umsjónarkennara tekur ákvörðun um áframhaldandi vinnu samkvæmt eineltisáætlun Ingunnarskóla og gátlista frá Reykjavíkurborg <https://reykjavik.is/gatlisti-vegna-eineltis>
5. Ef eineltisteymi telur líklegt að um einelti sé að ræða er haft samand við foreldra barns sem fyrir einelti verður og óskað eftir samþykki þeirra fyrir að eineltisteymi vinni áfram með málið. Skipuleg skráning hefst skv. skráningareyðublaði. Kortlagning á sér stað hvort barnið er í frístundastarfi /skóla og haft samband við viðkomandi aðila eftir samráð við foreldra.

Ef eineltisteymið telur að vandamálið falli ekki undir skilgreiningu eineltis er málinu vísað í viðeigandi farveg s.s. til nemendaverndarráðs.

6. Ef þörf er á skal leitað eftir aðstoð og ráðgjöf frá Þjónustumiðstöð eftir úrlausn mála.
7. Vinnslu máls skal að jafnaði vera lokið innan tveggja vikna eða eins skjótt og kostur er frá því málið berst eineltisteymi.
8. Allir málsaðilar eru upplýstir um niðurstöðuna í samráði við viðkomandi foreldra.
9. Eineltisteymi setur fram áætlun og verkaskiptingu innan tveggja virkra daga eða eins fljótt og auðið er.
10. Ef ekki næst viðunandi niðurstaða ætti að vísa málinu til nemendaverndarráðs og leita eftir frekari ráðgjöf og stuðningi Þjónustumiðstöðvar og/eða skrifstofu skóla- og frístundasviðs Reykjavíkurborgar, s. 411 1111. Telji fólk á sér brotið getur það leitað til umboðsmanns borgarbúa en hann sér um að leiðbeina íbúum og fyrirtækjum í samskiptum við borgina, leita réttar síns telji fólk brotið á sér og veita ráðgjöf um kæruleiðir vegna þeirra mála sem til hans koma.
11. Náist ekki sátt innan Reykjavíkurborgar má vísa málinu til fagráðs sem starfar á ábyrgð mennta- og menningarmálaráðuneytisins.

Eftirfylgd

1. Einneltisteymi og málsaðilar gera áætlun um eftirfylgd eftir að inngripi lýkur.
2. Sá sem einelti beinist að og sá/þeir sem stóðu fyrir eineltinu fá stuðning skólans, í allt að þremur til fjórum viðtölum við ráðgefandi aðila.
3. Skilgreindur aðili hefur áfram samráð við foreldra viðkomandi barna meðan á eftirfylgd stendur.
4. Málinu lokað með formlegum hætti. Undirskrift foreldra, barns og fulltrúa skólans. https://reykjavik.is/sites/default/files/formleg_lok_vinnu_vegna_eineltismals.pdf

Hvernig tekið er á einelti

Eineltismál eru mjög ólík innbyrðis og það sama má segja um ofbeldi sem upp getur komið í skólum. Þess vegna er ekki hægt að setja fram reglur um eitt ákveðið vinnuferli sem alltaf eigi að fara eftir. Þeir sem taka á málum verða að veða og meta hverju sinni hvaða leið sé líklegust til árangurs.

Nokkrar meginreglur eiga þó alltaf við:

- Tryggja þarf öryggi þolanda og afla góðra upplýsinga um málið eins fljótt og hægt er. Ekki á að spyrja þolanda í viðurvist annarra barna og varast skal að gefa gerendum kost á að hópa sig saman í varnarstöðu.
- Þolandi og foreldrar/forráðamenn hans eiga að fá stuðning. Þolandinn á að fá að vita að eineltið sé ekki honum að kenna.
- Árangursríkast er að tala við gerendur einn og einn í einu.
- Þegar talað er við gerendur eftir að haft hefur verið samband við foreldra og þeir upplýstir um málið. Ljóst er að þeir verði að hætta eineltinu. Sá sem ræðir við gerendur á að sýna þeim kurteisi, varast skammir en ganga út frá því að þeir bæti ráð sitt.
- Leggja skal áherslu á að ná góðu samstarfi við foreldra/forráðamenn. Gera skal ráð fyrir að foreldrar/forráðamenn vilji ekki að barn þeirra leggi aðra í einelti. Foreldrar/forráðamenn eiga oft erfitt með að trúá því að barn þeirra hagi sér þannig.
- Þegar nemandi leitar hjálpar vegna eineltis eða ofbeldis verður að koma í veg fyrir að hann verði fyrir hefndaraðgerðum.
- Fylgjast þarf með málsaðilum eftir að unnið hefur verið að lausn eineltismála til þess að sama sagan endurtaki sig ekki.
- Ef einelti er illviðráðanlegt getur þurft að láta geranda skipta um umhverfi. Hafi einelti staðið lengi getur verið réttlætanlegt að þolandi skipti um umhverfi til þess að auðvelda honum að skipta um hlutverk. Ef ekkert annað dugar er einelti kært til barnaverndaryfirvalda og lögreglu. Skólastjórnendur taka ákvörðun um slíkt ef eineltið er á alvarlegu stigi.

Hvernig tekið er á ofbeldi

Ofbeldismál þar sem börn verða fyrir líkamlegum áverkum eða öðru ólöglegu athæfi í skólanum skulu alltaf tilkynnt viðkomandi foreldrum/forráðamönnum. Jafnframt áskilur skólinn sér allan rétt til að grípa til viðeigandi aðgerða gagnvart gerendum í slíkum málum. Skólinn mun einnig tilkynna þau mál er geta varðað hegningarlög til viðkomandi yfirvalda lögreglu og barnaverndarmála.

Ágreiningur um meðferð eineltis og ofbeldismála

Ef ekki næst viðunandi niðurstaða ætti að vísa málinu til nemendaverndarráðs og leita eftir frekari ráðgjöf og stuðningi Þjónustumiðstöðvar og/eða skrifstofu Skóla- og frístundasviðs Reykjavíkurborgar, s. 411 1111. Telji fólk á sér brotið getur það leitað til umboðsmanns borgarbúa en hann sér um að leiðbeina íbúum og fyrirtækjum í samskiptum við borgina, leita réttar síns telji fólk brotið á sér og veita ráðgjöf um kæruleiðir vegna þeirra mála sem til hans koma

Hlutverk starfsmanna skólans:

- Stefna skólans leggur þær skyldur á herðar allra starfsmanna skólans að vera vakandi fyrir vellíðan og velferð nemenda. Mikilvægt er að skólastjórn, kennarar, sérgreinakennarar, starfsmenn skóla, skólahjúkrunarfræðingur og námsráðgjafi komi vitneskju eða grunsemdum um einelti sem allra fyrst til umsjónarkennara.
- Allir starfsmenn séu vakandi fyrir því að einelti og ofbeldi geti komið upp í skólanum og séu tilbúnir til að bregðast strax við ef þeir verða vitni að slíku.
- Umsjónarkennarar leggi áherslu á góðan bekkjaranda og brýni fyrir nemendum að einelti og ofbeldi leyfist ekki í skólanum. Jafnframt sé lögð áhersla á samkennd nemenda og að þeir eigi að láta vita ef þeim eða öðrum líður illa. Unnið skal að því að nemendur geri sér grein fyrir þeim sáru afleiðingum sem meiðandi framkoma hefur og þeir séu hvattir til að setja sig í spor annarra.
- Umsjónarkennari nemanda, sem orðið hefur fyrir einelti, ber ábyrgð á að koma upplýsingum um málið til annarra kennara og fólks sem annast gæslu.
- Starfsfólk þarf að vera tilbúið að hlusta á nemendur og nemendur verða að geta treyst því að þeir geti talað við starfsfólk í trúnaði og njóti nafnleyndar. Trúnaður er í flestum tilfellum forsenda þess að nemendur láti vita ef einelti og/eða ofbeldi.
- Þegar foreldrar/forráðamenn eða nemendur snúa sér til starfsfólks vegna eineltis- eða ofbeldismála er mikilvægt að starfsfólk taki ábendingum alvarlega og sé tilbúið að hlusta, aðstoða og benda á við hvaða aðila er hægt að tala.

Hlutverk nemenda:

- Með markvissri fræðslu og handleiðslu er mikilvægt að skapa þann anda meðal nemenda að þeir geti komið á framfæri vitneskju og/eða grunsemdum um einelti til umsjónarkennara, kennara, skólastjórnar, skólahjúkrunarfræðings, námsráðgjafa eða annarra starfsmanna skóla.
- Allir nemendur skulu fræddir um eineltisstefnu skólans.
- Nemendum séu markvisst kennd góð samskipti frá skólabyrjun. Lögð sé áhersla á að nemendur séu skólasystkini og eigi að koma vel fram hvert við annað og að ekki megi skilja út undan eða stríða.
- Nemendum sé kennt að þegar ágreiningur kemur upp þeirra á milli sé rétt að ræða málin og reyna að komast að málamiðlun og fá aðstoð til þess hjá fullorðnum ef á þarf að halda.
- Nemendur séu hvattir til að láta vita ef þeir eða aðrir verða fyrir einelti eða ofbeldi, öllum á að geta líðið vel í skólanum og njóta virðingar sem einstaklingar. Gera þarf nemendum grein fyrir því að þeir eru ekki að klaga ef þeir segja frá því að einhverjum líði illa vegna eineltis eða annars ofbeldis.
- Nemendur séu hvattir til að taka afstöðu gegn einelti og ofbeldi í verki með því að bregðast við til hjálpar og láta vita. Einnig er mikilvægt að gera nemendum grein fyrir því að það að skilja út undan og hunsa er jafnmikið einelti og að hæðast að eða berja.

Draumur okkar er að öll börn ljúki grunnskólagöngu sinni með bros á vör og eigi góðar minningar, góða vini, vaxi og dafni og taki virkan þátt í samfélaginu. Skólinn mun ávallt leggja metnað í að vinna faglega og af umhyggju og alúð með börnunum ykkar í góðu samstarfi við ykkur foreldra. Skólinn er vinnustaður barnanna og þar eru þau drjúgan hluta af deginum. Það kemur því ekki á óvart að þar kemur birtingarmynd eineltis og samskiptavanda fram. Viðhorf, gildismat og samskipti mótast heima hjá foreldrum og því er samvinna heimilis og skóla afar nauðsynleg. Við erum öll að stefna að því sama að börnunum líði vel í félagahópnum, gangi vel í skólanum sínum og daglegu starfi.

Þegar heimili og skóli taka höndum saman og vinna ötullega að góðum samskiptum barnanna stuðlum við enn frekar að því að draumar þeirra fái að rætast.

Hlutverk foreldra:

- Að vera vakandi fyrir vellíðan, námsgengi og félagslegri stöðu barna sinna. Leggja verður áherslu á að foreldrar séu reiðubúnir að setja sig inn í eineltismál með það að markmiði að leysa þau á farsælan hátt með hagsmuni allra nemenda að leiðarljósi.
- Fá upplýsingar um stefnu skólans í eineltis- og ofbeldismálum og séu hvattir til að leggja skólanum lið.
- Að láta börn sín vita að þeir styðji stefnu skólans og vilji hvorki að þau séu lögð í einelti, leggi aðra í einelti né séu áhorfendur að einelti eða ofbeldi.
- Foreldrar/forráðamenn geta best stutt stefnu skólans með því að kenna börnum sínum að bera virðingu fyrir öðru fólki og hvetja þau til góðra samskipta við skólafélaga sína.
- Að hvetja börn sín til að láta vita ef þeim eða öðrum líður illa og séu tilbúnir til að hlusta á þau og veita þeim stuðning.
- Að hafa samband við umsjónarkennara, ef þeir fá grun um einelti eða ofbeldi í skólanum.

Kannanir og upplýsingar:

- Umsjónarkennari kanni líðan nemenda í október og febrúar ár hvert með könnunum, sem eineltisteymi lætur hann fá og hæfir aldri viðkomandi bekkjar. Hann getur leitað aðstoðar teymisins við að leggja könnunina fyrir. Umsjónarkennari fer yfir niðurstöður síns bekkjar og upplýsir eineltisteymið.
- Aflað sé upplýsinga um nýja nemendur frá foreldrum og fyrri skóla svo hægt sé að vinna að því að skólaskipti gangi vel.
- Foreldrar/forráðamenn barna sem verða fyrir einelti eða öðru ofbeldi í skólanum fá upplýsingar um það eins fljótt og verða má ásamt upplýsingum um hvernig skólinn ætli að tryggja sem best öryggi barnsins.
- Foreldrar/forráðamenn gerenda fá einnig upplýsingar um gerðir barns síns og taki virkan þátt í því með skólanum að setja barninu mörk og eigi kost á aðstoð og leiðbeiningum við hegðunarmótandi aðgerðir fyrir barnið

Skráning

- Skipuleg skráning hefst skv. skráningareyðublaði.
- https://reykjavik.is/sites/default/files/Skr_ningarbla_.pdf#overlay-context=efni/g%C3%A1tlisti-einelti

Einelti er ekki úsættanlegt. Það er böll sem skerðir rétt þess sem fyrir verður til þess að njóta lífsins. Einelti í æsku getur verið afdrifaríkt og getur komið í veg fyrir að þeir sem fyrir verða nái að þroska með sér eðlilega sjálfsmynd, sjálfstraust og lífssýn.

Sjá nánar um ferla og skráningarblað á heimasíðu skólans: http://ingunnarskoli.is/wp-content/uploads/2018/12/Ferlar_vegna_eineltis.pdf